અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========

મેસર્સ એસ્સાર ઓઇલ લિમિટેડ

વિરુદ્ધ

હિન્દુસ્તાન શિપયાર્ડ લિમિટેડ અને અન્ય

(સિવિલ અપીલ નં. ૩૩૫૩/૨૦૦૫)

૨ જુલાઈ, ૨૦૧૫

[અનિલ આર. દવે, વિક્રમજીત સેન અને પિનાકી ચંદ્ર ઘોષ, ન્યાયમૂર્તિઓ]

મધ્યસ્થતા અને સમાધાન અધિનિયમ, ૧૯૯૬ – કલમ ૩૪ – કરાર – પેટા-કરાર – જે વ્યક્તિ તેને સોંપવામાં આવેલા પેટા-કરાર હેઠળ કામ કરી રહી છે તેને ચૂકવણી કરવા માટે કઈ વ્યક્તિ જવાબદાર છે તે નક્કી કરવા બાબત – અપીલકર્તાને સામાવાળા દ્વારા ઓ.એન.જી.સી. તરફથી તેને મળેલા કરારના સંદર્ભમાં પેટા-કરાર આપવામાં આવ્યો હતો – અપીલકર્તા પેટા-કરાર હેઠળ અમુક કામ પૂર્ણ કરવા પર ઓ.એન.જી.સી. પાસેથી સીધી ચૂકવણી મેળવતો હતો –

સામાવાળા દ્વારા અપીલકર્તાને કરાયેલા કામ માટે ચૂકવણી ન કરવી – તેમની વચ્ચે વિવાદ ઊભો થવો – અપીલકર્તા અને સામાવાળા વચ્ચેના મધ્યસ્થતા કરારની શરતો અનુસાર, જેમાં ઓ.એન.જી.સી. પક્ષકાર ન હતું, વિવાદ મધ્યસ્થ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ મોકલવામાં આવ્યો – બહુમતી મતે એવો અભિપ્રાય અપાયો કે અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરવા માટે સામાવાળા જવાબદાર હતા – સદર હુકમને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા માન્ય રાખવામાં આવ્યો – જો કે, હાઇકોર્ટે તેને રદ કર્યો – અપીલ પર, ઠેરવ્યું: ઓ.એન.જી.સી. અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરવા માટે જવાબદાર નથી પરંતુ ચૂકવણી સામાવાળા દ્વારા કરવામાં આવશે, જેમણે અપીલકર્તાને પેટા-કરાર આપ્યો હતો – ઓ.એન.જી.સી. અને અપીલકર્તા વચ્ચે કરાર આધારિત સંબંધ પ્રસ્થાપિત કરતો કોઈ પત્રવ્યવહાર નથી – લાંબી પ્રક્રિયાને ટાળવા અને ઓ.એન.જી.સી. માટે વાસ્તવમાં કામ કરી રહેલા અપીલકર્તાને ચૂકવણી ઝડપી બનાવવા માટે, ઓ.એન.જી.સી. સામાવાળા મારફતે અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરવાના બદલે ઘણીવાર સીધી અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરતું હતું – આથી, ટ્રિબ્યુનલના બહુમતી મતના નિર્ણયને માન્ય રાખવામાં આવે છે અને હાઇકોર્ટના નિર્ણયને રદ કરવામાં આવે છે.

અપીલો મંજૂર કરતાં, કોર્ટે ઠેરવેલ કે:

૧.૧ ઓ.એન.જી.સી. અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરવા માટે જવાબદાર રહેશે નહીં પરંતુ ચૂકવણી સામાવાળા દ્વારા કરવામાં આવશે, જેમણે અપીલકર્તાને પેટા-

કરાર આપ્યો હતો. મધ્યસ્થ ટ્રિબ્યુનલના બહુમતી મતના નિર્ણયની પુષ્ટિ કરવામાં આવે છે અને હાઇકોર્ટના નિર્ણયને રદ કરવામાં આવે છે. [પેરા ૨૯] [૯૩૭-બી-સી]

૧.૨ લાંબી પ્રક્રિયાને ટાળવા અને ઓ.એન.જી.સી. માટે વાસ્તવમાં કામ કરી રહેલા અપીલકર્તાને ચૂકવણી ઝડપી બનાવવા માટે, ઓ.એન.જી.સી. સામાવાળા મારફતે અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરવાના બદલે ઘણીવાર સીધી અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરતું હતું. જ્યારે પણ ઓ.એન.જી.સી. દ્વારા અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરવામાં આવતી ત્યારે ઓ.એન.જી.સી. સામાવાળાના ખાતામાં ઉધાર કરતું હતું, એટલે કે ઓ.એન.જી.સી. દ્વારા અપીલકર્તાને ચૂકવવામાં આવેલી રકમને ઓ.એન.જી.સી. એ રીતે ગણતું હતું કે જાણે સદર ચૂકવણી ઓ.એન.જી.સી. દ્વારા સામાવાળાને કરવામાં આવી હોય. માત્ર એટલા માટે કે ઓ.એન.જી.સી. દ્વારા અપીલકર્તાને કેટલીક ચૂકવણીઓ કરવામાં આવી હતી, તેનાથી ઓ.એન.જી.સી. અને અપીલકર્તા વચ્ચે કરાર આધારિત સંબંધ હોવાનું પ્રસ્થાપિત થશે નહીં અને માત્ર તે કારણસર ઓ.એન.જી.સી. પર સામાવાળા દ્વારા અપીલકર્તાને ચૂકવવાપાત્ર રકમ ચૂકવવાની જવાબદારી લાદી શકાય નહીં. [પેરા ૧૪, ૧૫, ૨૪, ૨૫] [૯૩૧-એચ; ૯૩૨-એ, સી-ડી; ૯૩૨-એ-સી]

૧.૩ ઓ.એન.જી.સી. મધ્યસ્થતા કરારમાં પક્ષકાર ન હોવાથી, મધ્યસ્થ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ તેનું પ્રતિનિધિત્વ થઈ શકે તેમ ન હતું. જો ઓ.એન.જી.સી.

મધ્યસ્થ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ પક્ષકાર ન હતું, તો ટ્રિબ્યુનલ ઓ.એન.જી.સી.ને અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરવા માટે જવાબદાર ઠેરવતો કોઈ એવોર્ડ આપી શકે નહીં. મધ્યસ્થ ટ્રિબ્યુનલનો બહુમતી મત એ બાબતે સાચો હતો કે ઓ.એન.જી.સી., અપીલકર્તા સાથેના કોઈ કરાર કે મધ્યસ્થતા કરારમાં પક્ષકાર ન હોવાથી, અપીલકર્તાને કોઈ પણ ચૂકવણી કરવા માટે જવાબદાર ઠેરવી શકાય નહીં. [પેરા ૨૬] [૯૩૫-ડી-જી]

૧.૪ હાઇકોર્ટે એ અવલોકન કરવામાં ભૂલ કરી છે કે અપીલકર્તાએ તેને ચૂકવવાપાત્ર રકમની વસૂલાત માટે ઓ.એન.જી.સી. સામે કાયદેસરની કાર્યવાહી કરવી પડશે. આ બાબત ખૂબ જ સ્પષ્ટ છે કે સામાવાળાએ અપીલકર્તાને પેટા-કરાર આપ્યો હતો અને પેટા-કરારના સદર કરારમાં ઓ.એન.જી.સી. પક્ષકાર ન હતું અને અપીલકર્તાને કોઈ પણ ચૂકવણી કરવાની ઓ.એન.જી.સી.ની કોઈ જવાબદારી ન હતી. તદુપરાંત, ઓ.એન.જી.સી. અને અપીલકર્તા વચ્ચે કરાર આધારિત સંબંધ પ્રસ્થાપિત કરતો કોઈ પત્રવ્યવહાર નથી. [પેરા ૨૭] [૯૩૬-એ-સી]

૧.૫ અપીલકર્તા અને ઓ.એન.જી.સી. વચ્ચે થયેલા કરારના સ્વરૂપનો એવો કોઈ પણ દસ્તાવેજ દર્શાવવામાં અપીલકર્તા નિષ્ફળ રહ્યો છે જેના દ્વારા ઓ.એન.જી.સી.એ અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરવા માટે પોતાને જવાબદાર બનાવ્યું હોય. ઓ.એન.જી.સી. દ્વારા ચૂકવણી કરવામાં આવી હોવા છતાં પણ, તે ખૂબ જ

સ્પષ્ટ હતું કે આ ચૂકવણીઓ સામાવાળા વતી કરવામાં આવી હતી કારણ કે ઓ.એન.જી.સી. અપીલકર્તાને ચૂકવેલી રકમ સામાવાળાના ખાતામાં ઉધાર કરતું હતું. તે મહત્વનું છે કે ચૂકવણી અપીલકર્તાને સામાવાળા દ્વારા કરાયેલા કામના પ્રમાણપત્રના આધારે જ કરવામાં આવતી હતી. ઓ.એન.જી.સી.એ સામાવાળાને કરાર આપ્યો હતો. ઓ.એન.જી.સી.એ અપીલકર્તા સાથે ક્યારેય કોઈ કરાર કર્યો ન હતો અને તેથી, તેણે અપીલકર્તા દ્વારા કરાયેલા કામના જથ્થાના સંદર્ભમાં અપીલકર્તા દ્વારા આપવામાં આવેલા કોઈ પ્રમાણપત્ર અથવા કોઈ નિવેદન પર ભરોસો રાખ્યો ન હતો. આ હકીકત એ પણ દર્શાવે છે કે ઓ.એન.જી.સી.ને સામાવાળા દ્વારા મંજૂર કરાયેલા કામ સાથે સંબંધ હતો અને સામાવાળાને ચૂકવણી કરવાના બદલે, ઓ.એન.જી.સી.એ સામાવાળા વતી અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરી હતી, જો કે ઓ.એન.જી.સી.ની અપીલકર્તાને આવી ચૂકવણી કરવાની કોઈ કાયદાકીય જવાબદારી ન હતી. [પેરા ૨૮] [૯૩૬-ઈ-એચ; ૯૩૭-એ]

સિવિલ એપેલેટ જ્યુરિસ્ડિક્શન :

સિવિલ અપીલ નં. ૩૩૫૩/૨૦૦૫

આંધ્રપ્રદેશ હાઇકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચના સી.એમ.એ. નં. ૨૫૫/૨૦૦૩ ના ચુકાદા અને હુકમ તારીખ ૨૯/૦૯/૨૦૦૪ પરથી.

સાથે સિવિલ અપીલ નં. ૩૩૫૫/૨૦૦૫.

અપીલકર્તા તરફથી: પરાગ ત્રિપાઠી, એમ. એન. આદિત્ય, માનસી કુમાર, વિવેક જૈન, ઈ. સી. અગ્રવાલા.

સામાવાળા તરફથી: એ. સુબ્બા રાવ, અન્નામ ડી. એન. રાવ, કે. એલ. ડી. એસ. વિનોબર, અરુણ પ્રતાપ શાહ, એ. વેંકટેશ.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ અનિલ આર. દવે દ્વારા આપવામાં આવેલ:

૧. હૈદરાબાદ ખાતેની આંધ્રપ્રદેશ હાઈકોર્ટ દ્વારા વર્ષ ૨૦૦૩ ની અપીલ અગેઇન્સ્ટ ઓર્ડર સંખ્યા ૨૫૫ અને ૬૨૪ માં આપવામાં આવેલા તારીખ ૨૯ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૪ ના સંયુક્ત ચુકાદાથી વ્યથિત થઈને, આ અપીલો મેસર્સ એસ્સાર ઓઇલ લિમિટેડ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી છે, જેમને પ્રથમ સામાવાળા, હિન્દુસ્તાન શિપયાર્ડ લિમિટેડ દ્વારા ઓઇલ એન્ડ નેચરલ ગેસ કમિશન દ્વારા તેને આપવામાં આવેલા કરારના સંદર્ભમાં પેટા-કરાર આપવામાં આવ્યો હતો.

૨. વર્તમાન દાવા તરફ દોરી જતી હકીકતો, ટૂંકમાં, નીચે મુજબ છે:-

ઓઇલ એન્ડ નેચરલ ગેસ કમિશન (જે હવે પછી 'ઓ.એન.જી.સી.' તરીકે ઉલ્લેખિત છે) એ હિન્દુસ્તાન શિપયાર્ડ લિમિટેડને ભારતના દરિયાકાંઠાના વિસ્તારોમાં આવેલા વિવિધ સ્ટેશનો પર ફેબ્રિકેશન, સ્કીડિંગ, સી ફાસ્ટનિંગ, ટ્રાન્સપોર્ટેશન વગેરેનું કામ કરવા માટેનો કરાર આપ્યો હતો. અહીં એ નોંધવું

પ્રસ્તુત છે કે કોન્ટ્રાક્ટર, હિન્દુસ્તાન શિપયાર્ડ લિમિટેડ, જે બંને અપીલોમાં સામાવાળા નં. ૧ છે, તેને તેને સોંપાયેલ ઉપરોક્ત કામ કરવા માટે અન્ય કોઈ પણ વ્યક્તિની સેવાઓ લેવાની પરવાનગી આપવામાં આવી હતી. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, કામ પૂરું કરવા માટે પેટા-કોન્ટ્રાક્ટર રોકવા માટે સામાવાળા નં. ૧ મુક્ત હતા. આ અપીલોમાં અન્ય સામાવાળાઓ મધ્યસ્થો છે, જેઓ ઔપચારિક પક્ષકારો છે.

૩. ઓ.એન.જી.સી. અને હિન્દુસ્તાન શિપયાર્ડ લિમિટેડ (જે હવે પછી 'સામાવાળા' તરીકે ઉલ્લેખિત છે) વચ્ચે થયેલી ઉપરોક્ત સમજૂતી અને કરારના અનુસંધાને, સામાવાળાએ મેસર્સ એસ્સાર ઓઇલ લિમિટેડ સાથે કરાર કર્યો હતો, જે આ બંને અપીલોમાં અપીલકર્તા છે. આમ, અપીલકર્તા તે કરારના સંદર્ભમાં પેટા-કોન્ટ્રાક્ટર હતો જે સામાવાળાએ ઓ.એન.જી.સી. માટે પૂર્ણ કરવાનો હતો.

૪. એવું જણાય છે કે સુવિધા ખાતર અને સામાવાળાની અમુક નાણાકીય મુશ્કેલીઓને દૂર કરવા માટે, ઓ.એન.જી.સી. દ્વારા અપીલકર્તાને સીધી જ કેટલીક ચૂકવણીઓ કરવામાં આવી હતી. અપીલકર્તાએ, પેટા-કરાર હેઠળ અમુક કામ પૂર્ણ કરવા પર અને સામાવાળા પાસેથી કરાયેલા કામની ગુણવત્તા અને જથ્થા અંગેના જરૂરી પ્રમાણપત્રો મેળવવા પર, તે પ્રમાણપત્રોના આધારે ઓ.એન.જી.સી. પાસેથી કેટલીક ચૂકવણી મેળવી હતી.

૫. કરાર બજાવવાની પ્રક્રિયામાં, સામાવાળા દ્વારા અપીલકર્તાને કરાયેલા

કામ માટે ચૂકવણી કરવામાં આવી ન હતી અને તેથી, અપીલકર્તા અને સામાવાળા વચ્ચે વિવાદ ઊભો થયો હતો. આપણે આ તબક્કે વિવાદના સ્વરૂપ અથવા દાવો કરેલી રકમ અથવા અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરવા અંગેની જવાબદારી પર ધ્યાન આપવાની જરૂર નથી, એટલું જ કહેવું પૂરતું છે કે અપીલકર્તા અને સામાવાળા વચ્ચે મધ્યસ્થતા કરાર હતો અને તેથી, વિવાદ મધ્યસ્થ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ મોકલવામાં આવ્યો હતો. સામાવાળા નં. ૨, ૩ અને ૪ મધ્યસ્થો છે, જેમણે એવોર્ડ આપ્યો છે જેના વિશે આપણે હવે ચર્ચા કરીશું.

૬. આમ, ચૂકવણી ન કરવા અંગેનો વિવાદ અને અન્ય કેટલાક વિવાદો સામાવાળા નં. ૨, ૩ અને ૪ ની બનેલી મધ્યસ્થ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ મોકલવામાં આવ્યા હતા. અહીં એ નોંધવું પ્રસ્તુત છે કે ઓ.એન.જી.સી., જેમણે સામાવાળાને કરાર આપ્યો હતો, તે મધ્યસ્થ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ હાજર ન હતું કારણ કે ઓ.એન.જી.સી. અપીલકર્તા અને સામાવાળા વચ્ચે થયેલા મધ્યસ્થતા કરારમાં પક્ષકાર ન હતું. સદર વિવાદમાં સંકળાયેલો પ્રશ્ન માત્ર અપીલકર્તાને ચૂકવવાની રકમ નક્કી કરવા અંગેનો જ ન હતો, પરંતુ અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરવા માટે કઈ વ્યક્તિ જવાબદાર હતી તે નક્કી કરવા અંગેનો પણ હતો.

૭. સંબંધિત પક્ષકારોને સાંભળ્યા પછી, મધ્યસ્થ ટ્રિબ્યુનલે એક એવોર્ડ આપ્યો, પરંતુ ટ્રિબ્યુનલના ત્રણેય સભ્યો સમાન નિષ્કર્ષ પર આવી શક્યા નહીં. બહુમતી એટલે કે ટ્રિબ્યુનલના બે સભ્યો એવા નિષ્કર્ષ પર આવ્યા કે અપીલકર્તા

અને ઓ.એન.જી.સી. વચ્ચે કરાર આધારિત સંબંધ ન હતો; અને અપીલકર્તા તથા સામાવાળા વચ્ચેના કરારમાં ઓ.એન.જી.સી. પક્ષકાર ન હતું. ઉપરોક્ત પરિસ્થિતિઓમાં, બહુમતી મતના અનુસાર, ઓ.એન.જી.સી.ને અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરવા માટે જવાબદાર ઠેરવી શકાય નહીં અને અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરવાની જવાબદારી સામાવાળાની હતી. એવું પણ ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે અપીલકર્તા ન ચૂકવાયેલી રકમ માટે ઓ.એન.જી.સી. સામે દાવો પણ માંડી શકે નહીં. તદનુસાર, એવોર્ડ આપવામાં આવ્યો હતો. આ તબક્કે, આપણને અન્ય હકીકતો અને ટ્રિબ્યુનલની બહુમતી દ્વારા એવોર્ડ કરાયેલી રકમ સાથે કોઈ સંબંધ નથી.

૮. બીજી તરફ, વિસંમતિ ધરાવતા સભ્ય, જેઓ લઘુમતીમાં હતા, તેમનો અભિપ્રાય હતો કે અપીલકર્તા અને ઓ.એન.જી.સી. વચ્ચે કરાર હતો અને તેથી, ઓ.એન.જી.સી. અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરવા માટે જવાબદાર હતું, પરંતુ તેમણે એવી અસરનો અભિપ્રાય વ્યક્ત કર્યો કે જો ઓ.એન.જી.સી. દ્વારા સામાવાળાને ન ચૂકવાયેલી રકમ ચૂકવવામાં આવે તો જ સામાવાળાને અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરવાનો આદેશ આપવો જોઈએ. આમ, લઘુમતી મત એવો હતો કે અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરવાની જવાબદારી ઓ.એન.જી.સી.ની હતી, પરંતુ ઓ.એન.જી.સી. ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ પક્ષકાર ન હોવાથી, અપીલકર્તા માટે ઉપલબ્ધ યોગ્ય માર્ગ એ હતો કે અપીલકર્તાને લેણી અને ચૂકવવાપાત્ર રકમની વસૂલાત માટે ઓ.એન.જી.સી. સામે યોગ્ય કાયદાકીય કાર્યવાહી કરવી.

૯. સામાવાળા મધ્યસ્થ ટ્રિબ્યુનલના એવોર્ડથી વ્યથિત હતા કારણ કે ટ્રિબ્યુનલના બહુમતી મતના નિર્ણય અનુસાર, સામાવાળા અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરવા માટે જવાબદાર હતા. આ સંજોગોમાં, સામાવાળાએ મધ્યસ્થતા અને સમાધાન અધિનિયમ, ૧૯૯૬ ની કલમ ૩૪ હેઠળ મુખ્ય જિલ્લા ન્યાયાધીશ, વિશાખાપટ્ટનમ સમક્ષ ઓ.પી. નં. ૯૮૯/૨૦૦૧ અને ૯૬/૨૦૦૨ દાખલ કરી.

૧૦. મુખ્ય જિલ્લા ન્યાયાધીશ, વિશાખાપટ્ટનમે બંને મૂળ અરજીઓનો નિકાલ અનુક્રમે તારીખ ૧૦ ઓક્ટોબર, ૨૦૦૨ અને ૦૧ નવેમ્બર, ૨૦૦૨ ના હુકમો દ્વારા કર્યો. વિદ્વાન મુખ્ય જિલ્લા ન્યાયાધીશે જે મુદ્દાઓ સાથે આપણને સંબંધ છે તે મુદ્દાઓ પરના એવોર્ડની પુષ્ટિ કરી, પરંતુ સામા દાવો વગેરેના મુદ્દાઓ પર આ બાબત મધ્યસ્થ ટ્રિબ્યુનલને પરત મોકલી, જે મુદ્દાઓ સાથે આપણને આ કેસમાં કોઈ સંબંધ નથી.

૧૧. બે મૂળ અરજીઓમાં પસાર કરાયેલા ઉપરોક્ત બે હુકમોથી વ્યથિત થઈને, સામાવાળાએ આંધ્રપ્રદેશ હાઈકોર્ટ સમક્ષ અપીલ અગેઇન્સ્ટ ઓર્ડર સંખ્યા ૨૫૫ અને ૬૨૪/૨૦૦૩ દાખલ કરી અને હાઈકોર્ટે તારીખ ૨૯ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૪ ના સંયુક્ત ચુકાદા દ્વારા અપીલો મંજૂર કરી, જેની કાયદેસરતાને આ કોર્ટ સમક્ષ આ અપીલોમાં પડકારવામાં આવી છે.

૧૨. હાઈકોર્ટ એવા નિષ્કર્ષ પર આવી કે ઓ.એન.જી.સી., અપીલકર્તા અને સામાવાળા વચ્ચે ત્રિપક્ષીય કરાર હતો. હાઈકોર્ટે અપીલકર્તા દ્વારા

ઓ.એન.જી.સી.ને લખાયેલા કેટલાક પત્રો પર આધાર રાખ્યો હતો અને તેથી, ઓ.એન.જી.સી.ને પણ કરારના પક્ષકાર તરીકે ગણવામાં આવ્યું હતું. કોર્ટે એવું પણ ઠરાવ્યું કે ઓ.એન.જી.સી. કરારમાં પક્ષકાર હોવાથી, તેને મધ્યસ્થ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ પક્ષકાર બનાવવું જોઈતું હતું પરંતુ ઓ.એન.જી.સી.નું મધ્યસ્થ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ પ્રતિનિધિત્વ ન હોવાથી, ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા અપાયેલો એવોર્ડ કાયદાની દ્રષ્ટિએ ખામીયુક્ત હતો. એવોર્ડ મુખ્ય જિલ્લા ન્યાયાધીશ દ્વારા રદ થવાને પાત્ર હતો પરંતુ તેમણે તેમ કર્યું નહીં અને તેથી, વિદ્વાન મુખ્ય જિલ્લા ન્યાયાધીશ સમક્ષ દાખલ કરાયેલી મૂળ અરજીઓમાં પસાર કરાયેલા હુકમો પણ કાયદાની દ્રષ્ટિએ ખામીયુક્ત હતા અને તદનુસાર એવોર્ડ અને મૂળ અરજીઓમાં પસાર કરાયેલા હુકમોને રદ કરવામાં આવ્યા.

૧૩. આ અપીલોમાં સંકળાયેલો મુખ્ય મુદ્દો અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરવા માટે જવાબદાર વ્યક્તિની ખાતરી કરવા બાબતનો છે. આ તબક્કે અપીલકર્તા દ્વારા કરાયેલા કામની ગુણવત્તા અથવા જથ્થા અંગે કોઈ વિવાદ નથી. આ બાબત વિવાદમાં નથી કે અપીલકર્તાને તેને ચૂકવવાપાત્ર રકમ ચૂકવવામાં આવી નથી. એ પણ વિવાદમાં નથી કે સામાવાળા અને ઓ.એન.જી.સી. વચ્ચે થયેલા કરારના અનુસંધાને સામાવાળા દ્વારા અપીલકર્તાને રોકવામાં આવ્યો હતો અને ઓ.એન.જી.સી. દ્વારા તેને સોંપાયેલ કામ કરવા માટે સામાવાળા અન્ય કોઈ પણ વ્યક્તિની સેવાઓ લેવા માટે સ્વતંત્ર હતા. ઉપરોક્ત અવિવાદિત હકીકતોના સંદર્ભમાં, પ્રશ્ન માત્ર અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરનાર વ્યક્તિની જવાબદારી નક્કી

કરવા અંગેનો જ છે.

૧૪. અપીલકર્તા વતી ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન વકીલે ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી હતી કે મધ્યસ્થ ટ્રિબ્યુનલની બહુમતી દ્વારા લેવાયેલો નિર્ણય સાચો હોવાથી, હાઇકોર્ટે સદર નિર્ણયમાં હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈતો ન હતો. પોતાની રજૂઆતના સમર્થન માટે, વિદ્વાન વકીલે મુખ્યત્વે રજૂઆત કરી હતી કે અપીલકર્તા અને ઓ.એન.જી.સી. વચ્ચે કરાર આધારિત સંબંધ ન હતો. અપીલકર્તાએ સામાવાળા દ્વારા તેને આપવામાં આવેલા કરારના અનુસંધાને ઓ.એન.જી.સી.નું કામ કર્યું હતું, જે સ્વરૂપમાં એક પેટા-કરાર હતો. ઓ.એન.જી.સી. અને અપીલકર્તા વચ્ચે કોઈ કરારના અભાવે, અપીલકર્તા ઓ.એન.જી.સી. સમક્ષ કોઈ દાવો કરી શકે નહીં અને તેમની વચ્ચે કોઈ કરાર ન હોવાથી, અપીલકર્તા માટે સામાવાળા દ્વારા અપાયેલા પેટા-કરારના અનુસંધાને તેને ચૂકવવાપાત્ર રકમની વસૂલાત માટે ઓ.એન.જી.સી.ને કોઈ પણ કોર્ટ કે સત્તાધિકારી સમક્ષ પક્ષકાર બનાવવું પણ શક્ય ન હતું.

૧૫. અપીલકર્તા વતી ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન વકીલે સ્વેચ્છાએ સ્વીકાર્યું હતું કે ઘણીવાર ઓ.એન.જી.સી. દ્વારા અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરવામાં આવતી હતી. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ચૂકવણીઓ ઓ.એન.જી.સી. દ્વારા અપીલકર્તાને સુવિધા આપવા અને કરારનું કામ સરળતાથી પૂર્ણ કરવા માટે કરવામાં આવી હતી. જ્યારે પણ ઓ.એન.જી.સી. દ્વારા અપીલકર્તાને ચૂકવણી

કરવામાં આવતી ત્યારે ઓ.એન.જી.સી. સામાવાળાના ખાતામાં ઉધાર કરતું હતું, એટલે કે ઓ.એન.જી.સી. દ્વારા અપીલકર્તાને ચૂકવવામાં આવેલી રકમને ઓ.એન.જી.સી. એ રીતે ગણતું હતું કે જાણે સદર ચૂકવણી ઓ.એન.જી.સી. દ્વારા સામાવાળાને કરવામાં આવી હોય. આમ, લાંબી પ્રક્રિયાને ટાળવા અને ઓ.એન.જી.સી. માટે વાસ્તવમાં કામ કરી રહેલા અપીલકર્તાને ચૂકવણી ઝડપી બનાવવા માટે, ઓ.એન.જી.સી. સામાવાળા મારફતે અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરવાના બદલે સીધી અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરતું હતું.

૧૬. અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે ખૂબ જ ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી હતી કે અપીલકર્તા અને ઓ.એન.જી.સી. વચ્ચે એક પણ કરાર થયો ન હતો અને અપીલકર્તા, સામાવાળા અને ઓ.એન.જી.સી. વચ્ચે એવો કોઈ ત્રિપક્ષીય કરાર ન હતો, જેના દ્વારા ઓ.એન.જી.સી. અપીલકર્તા દ્વારા કરાયેલા કામના સંદર્ભમાં તેને ચૂકવણી કરવા માટે જવાબદાર બન્યું હોય.

૧૭. ઉપરોક્ત સરળ કારણસર, અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે મધ્યસ્થ ટ્રિબ્યુનલનો બહુમતી મત સાચો હતો અને સામાવાળા અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરવા માટે જવાબદાર છે જેની સાથે તેમણે કરાર કર્યો હતો. વકીલ દ્વારા વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ઉપરોક્ત હકીકતલક્ષી અને કાયદાકીય સ્થિતિને ધ્યાનમાં લેતાં, અપીલો મંજૂર થવાને પાત્ર છે અને સામાવાળાને અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરવા માટે જવાબદાર

ઠેરવવા જોઈએ.

૧૮. બીજી તરફ, સામાવાળાના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે ઓ.એન.જી.સી. અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરવા માટે જવાબદાર હતું અને તેથી, અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરવાની સામાવાળાની કોઈ જવાબદારી નથી.

૧૯. સામાવાળાના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે તે જરૂરી નથી કે દરેક કેસમાં કરાર લેખિતમાં જ હોવો જોઈએ. કરાર પક્ષકારોના કૃત્ય અથવા વર્તન પરથી પણ સારી રીતે અનુમાનિત કરી શકાય છે, જેના દ્વારા કોઈ પક્ષકાર ગર્ભિત રીતે કોઈને ચૂકવણી કરવાની જવાબદારી સ્વીકારે છે. વિદ્વાન વકીલના જણાવ્યા અનુસાર, પ્રસ્તુત કેસમાં પણ, અપીલકર્તા, સામાવાળા અને ઓ.એન.જી.સી. વચ્ચે એક ગર્ભિત કરાર હતો અને તેથી, અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરવાની જવાબદારી ઓ.એન.જી.સી.ની હતી.

૨૦. સામાવાળાઓના વિદ્વાન વકીલે અમારું ધ્યાન ઓ.એન.જી.સી. અને સામાવાળા વચ્ચે થયેલા પત્રવ્યવહાર તરફ દોર્યું હતું. તેમણે ખાસ કરીને સામાવાળા દ્વારા ઓ.એન.જી.સી.ને સંબોધીને લખાયેલા તારીખ ૨૫ ઓક્ટોબર, ૧૯૯૧ ના પત્રનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો, જેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે સામાવાળા અને ઓ.એન.જી.સી.ના પ્રતિનિધિઓ વચ્ચે યોજાયેલી બેઠકોના અનુસંધાને ઓ.એન.જી.સી.એ અપીલકર્તાને સીધી ચૂકવણી કરવાની ઈચ્છા દર્શાવી હતી. તેમણે એવું પણ સબમિટ કર્યું હતું કે ઓ.એન.જી.સી. દ્વારા સામાવાળાને

લખાયેલા કેટલાક પત્રો સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે ઓ.એન.જી.સી.એ અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરવાની જવાબદારી સ્વીકારી હતી અને તેથી, સામાવાળાની અપીલકર્તાને કોઈ ચૂકવણી કરવાની જવાબદારી ન હતી. તેમણે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે ઓ.એન.જી.સી. દ્વારા અપીલકર્તાને સીધી ચૂકવણી કરવાનું ત્યારપછીનું વર્તન એ હકીકત પ્રસ્થાપિત કરે છે કે ઓ.એન.જી.સી.એ અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરવાની જવાબદારી પોતાના માથે લીધી હતી. ઓ.એન.જી.સી. અને અપીલકર્તા વચ્ચે કરાર હતો તે દર્શાવવા માટે ઉપરોક્ત તારીખ ૨૫ ઓક્ટોબર, ૧૯૯૧ નો પત્ર અને સામાવાળા તથા ઓ.એન.જી.સી. વચ્ચે આપ-લે થયેલા અન્ય પત્રો રેકોર્ડ પર મૂકવામાં આવ્યા હતા.

૨૧. ઉપરોક્ત કારણોસર, સામાવાળાના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે હાઇકોર્ટનો એ અભિપ્રાય સાચો છે કે ઓ.એન.જી.સી. અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરવા માટે જવાબદાર હતું અને તેથી, અપીલકર્તાએ ન ચૂકવાયેલી રકમની વસૂલાત માટે ઓ.એન.જી.સી. સામે યોગ્ય કાર્યવાહી કરવી જોઈએ. વકીલે, તેથી, રજૂઆત કરી હતી કે હાઇકોર્ટ દ્વારા લેવાયેલો નિર્ણય તદ્દન સાચો છે અને સામાવાળા અપીલકર્તાને કોઈ ચૂકવણી કરવા માટે હવે જવાબદાર નથી.

૨૨. અમે પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને વિગતવાર સાંભળ્યા છે અને તેમના દ્વારા ટાંકવામાં આવેલા કેટલાક ચુકાદાઓ તથા રેકોર્ડ પર મૂકવામાં

આવેલા અને તેમના દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલા દસ્તાવેજો પર પણ વિચાર કર્યો છે.

૨૩. વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા પછી અને અપીલકર્તા તથા સામાવાળા વચ્ચે થયેલા કરારને જોયા પછી તેમજ અન્ય પત્રોના અવલોકન પરથી, અમારું માનવું છે કે હાઇકોર્ટ દ્વારા વ્યક્ત કરાયેલો અભિપ્રાય સ્વીકારી શકાય તેમ નથી.

૨૪. એ વાત સાચી છે કે ઓ.એન.જી.સી.એ અપીલકર્તાને કેટલાક પ્રસંગોએ સીધી ચૂકવણી કરી હતી. પત્રવ્યવહારના અવલોકન પરથી, અમને જણાય છે કે અપીલકર્તાને સીધી ચૂકવણી કરવા માટે ઓ.એન.જી.સી. અને સામાવાળા વચ્ચે અમુક સમજૂતી થઈ હતી, પરંતુ તે કોઈ સમજૂતીપત્ર કે કરાર સમાન ન હતી, સંભવતઃ એટલા માટે કારણ કે સામાવાળા અપીલકર્તાને ત્વરિત ચૂકવણી કરવાની સ્થિતિમાં ન હતા. એવું પણ જણાય છે કે અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરવામાં વિલંબ થવાને કારણે ઓ.એન.જી.સી.ના કામ પર પ્રતિકૂળ અસર પડવાની શક્યતા હતી. ઓ.એન.જી.સી. પોતાનું કામ કોઈ પણ અવરોધ વિના અને ઝડપથી કરાવવામાં રસ ધરાવતું હતું. સંજોગોમાં, ઓ.એન.જી.સી. અને સામાવાળા વચ્ચે થયેલા પત્રવ્યવહારના અવલોકન પરથી એ સ્પષ્ટ થાય છે કે સામાવાળાને સુવિધા આપવા માટે, ઓ.એન.જી.સી.એ સામાવાળા વતી સીધી જ અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરી હતી.

૨૫. માત્ર એટલા માટે કે ઓ.એન.જી.સી. દ્વારા અપીલકર્તાને કેટલીક

ચૂકવણીઓ કરવામાં આવી હતી, તેનાથી ઓ.એન.જી.સી. અને અપીલકર્તા વચ્ચે કરાર આધારિત સંબંધ હોવાનું પ્રસ્થાપિત થશે નહીં અને માત્ર તે કારણસર ઓ.એન.જી.સી. પર સામાવાળા દ્વારા અપીલકર્તાને ચૂકવવાપાત્ર રકમ ચૂકવવાની જવાબદારી લાદી શકાય નહીં.

૨૬. એ નોંધવું પણ પ્રસ્તુત છે કે મધ્યસ્થતા કરાર માત્ર અપીલકર્તા અને સામાવાળા વચ્ચે જ હતો. ઓ.એન.જી.સી. મધ્યસ્થતા કરારમાં પક્ષકાર ન હતું. જ્યારે નાણાંની ચૂકવણીના સંબંધમાં અપીલકર્તા અને સામાવાળા વચ્ચે વિવાદ ઊભો થયો, ત્યારે અપીલકર્તાએ મધ્યસ્થતાની કાર્યવાહી શરૂ કરી હતી. ઓ.એન.જી.સી. મધ્યસ્થતા કરારમાં પક્ષકાર ન હોવાથી, મધ્યસ્થ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ તેનું પ્રતિનિધિત્વ થઈ શકે તેમ ન હતું. જો ઓ.એન.જી.સી. મધ્યસ્થ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ પક્ષકાર ન હતું, તો ટ્રિબ્યુનલ ઓ.એન.જી.સી.ને અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરવા માટે જવાબદાર ઠેરવતો કોઈ એવોર્ડ આપી શકે નહીં. ઉપરોક્ત હકીકતલક્ષી અને કાયદાકીય સ્થિતિમાં, મધ્યસ્થ ટ્રિબ્યુનલ ઓ.એન.જી.સી.ને કોઈ પણ બાબતમાં જવાબદાર ઠેરવી શકે નહીં અને યોગ્ય રીતે જ, મધ્યસ્થ ટ્રિબ્યુનલનો બહુમતી મત એ બાબતે હતો કે ઓ.એન.જી.સી., અપીલકર્તા સાથેના કોઈ કરાર કે મધ્યસ્થતા કરારમાં પક્ષકાર ન હોવાથી, અપીલકર્તાને કોઈ પણ ચૂકવણી કરવા માટે જવાબદાર ઠેરવી શકાય નહીં.

૨૭. અમે મધ્યસ્થ ટ્રિબ્યુનલની બહુમતી દ્વારા વ્યક્ત કરાયેલા અભિપ્રાય

સાથે સહમત છીએ. અમારા મતે, હાઇકોર્ટે ઉપરોક્ત હકીકતો પર વિચાર ન કરીને અને એવું અવલોકન કરીને ભૂલ કરી છે કે અપીલકર્તાએ તેને ચૂકવવાપાત્ર રકમની વસૂલાત માટે ઓ.એન.જી.સી. સામે કાયદેસરની કાર્યવાહી કરવી પડશે. જો કોઈ અપીલકર્તા અને સામાવાળા વચ્ચેના સંબંધને જુએ, તો તે ખૂબ જ સ્પષ્ટ છે કે સામાવાળાએ અપીલકર્તાને પેટા-કરાર આપ્યો હતો અને પેટા-કરારના સદર કરારમાં ઓ.એન.જી.સી. પક્ષકાર ન હતું અને અપીલકર્તાને કોઈ પણ ચૂકવણી કરવાની ઓ.એન.જી.સી.ની કોઈ જવાબદારી ન હતી. તદુપરાંત, અમને ઓ.એન.જી.સી. અને અપીલકર્તા વચ્ચે કરાર આધારિત સંબંધ પ્રસ્થાપિત કરતો કોઈ પત્રવ્યવહાર મળી શક્યો નથી. સંજોગોમાં, ઓ.એન.જી.સી.ને અપીલકર્તાને કોઈ પણ ચૂકવણી કરવા માટે કાયદેસર રીતે જવાબદાર ઠેરવી શકાય નહીં. ઉપર જણાવ્યા મુજબ, માત્ર સુવિધા ખાતર અને ઓ.એન.જી.સી.નું કામ કોઈ પણ અવરોધ વિના પૂરું કરવા માટે, ઓ.એન.જી.સી.એ સામાવાળા વતી સંપૂર્ણ ચૂકવણી કરવાની કોઈ જવાબદારી સ્વીકાર્યા વિના સામાવાળા વતી અપીલકતાને ચૂકવણી કરી હતી.

૨૮. અપીલકર્તા વતી ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન વકીલ અપીલકર્તા અને ઓ.એન.જી.સી. વચ્ચે થયેલા કરારના સ્વરૂપનો એવો કોઈ પણ દસ્તાવેજ દર્શાવવામાં નિષ્ફળ રહ્યા છે જેના દ્વારા ઓ.એન.જી.સી.એ અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરવા માટે પોતાને જવાબદાર બનાવ્યું હોય. ઓ.એન.જી.સી. દ્વારા ચૂકવણી કરવામાં આવી હોવા છતાં પણ, તે ખૂબ જ સ્પષ્ટ હતું કે આ ચૂકવણીઓ

સામાવાળા વતી કરવામાં આવી હતી કારણ કે ઓ.એન.જી.સી. અપીલકર્તાને ચૂકવેલી રકમ સામાવાળાના ખાતામાં ઉધાર કરતું હતું. તે મહત્વનું છે કે ચૂકવણી અપીલકર્તાને સામાવાળા દ્વારા કરાયેલા કામના પ્રમાણપત્રના આધારે જ કરવામાં આવતી હતી. ઓ.એન.જી.સી.એ સામાવાળાને કરાર આપ્યો હતો. ઓ.એન.જી.સી.એ અપીલકર્તા સાથે ક્યારેય કોઈ કરાર કર્યો ન હતો અને તેથી, તેણે અપીલકર્તા દ્વારા કરાયેલા કામના જથ્થાના સંદર્ભમાં અપીલકર્તા દ્વારા આપવામાં આવેલા કોઈ પ્રમાણપત્ર અથવા કોઈ નિવેદન પર ભરોસો રાખ્યો ન હતો. આ હકીકત એ પણ દર્શાવે છે કે ઓ.એન.જી.સી.ને સામાવાળા દ્વારા મંજૂર કરાયેલા કામ સાથે સંબંધ હતો અને સામાવાળાને ચૂકવણી કરવાના બદલે, ઓ.એન.જી.સી.એ સામાવાળા વતી અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરી હતી, જો કે ઓ.એન.જી.સી.ની અપીલકર્તાને આવી ચૂકવણી કરવાની કોઈ કાયદાકીય જવાબદારી ન હતી.

૨૯. ઉપરોક્ત કારણોસર, અમે હાઇકોર્ટ દ્વારા વ્યક્ત કરાયેલા અભિપ્રાય સાથે સહમત નથી અને હાઇકોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા વાદગ્રસ્ત ચુકાદાને રદ કરવામાં આવે છે. મધ્યસ્થ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા યોગ્ય રીતે નક્કી કરાયા મુજબ, ઓ.એન.જી.સી. ચૂકવણી કરવા માટે જવાબદાર રહેશે નહીં, પરંતુ ચૂકવણી સામાવાળા દ્વારા કરવાની રહેશે, જેમણે અપીલકર્તાને પેટા-કરાર આપ્યો હતો. ઉપરોક્ત મુદ્દા પર મધ્યસ્થ ટ્રિબ્યુનલના બહુમતી મતના નિર્ણયની પુષ્ટિ કરવામાં આવે છે અને હાઇકોર્ટનો નિર્ણય સ્વીકારવામાં આવતો નથી. સામાવાળા

તદનુસાર અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરશે.

૩૦. ઉપર ગણાવેલા કારણોસર, અપીલો ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ વિના મંજૂર કરવામાં આવે છે.

અપીલો મંજૂર કરવામાં આવે છે.

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

==========

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.